

Người của hôm nay

Đã bước vào mùa mưa. Những trận mưa đầu mùa ở phương Nam dữ dằn quyết liệt. Mưa giã trên mái tôn như là quất đá bổ thẳng vào đỉnh đầu. Mưa nhức óc, ù tai. Mực nước ở thượng nguồn dồn về mỗi đêm đến hai ba mươi phân. Con đập ngăn nước làm nhà máy thủy điện như bé lại, thấp xuống, lọt thỏm, mỏng manh trước hồ nước mênh mông.

Quãng hai giờ đêm. Những hạt mưa quất chan chát xuống mái tôn thấp lè tè của căn lán dã ngoại trên công trường khiến tôi không sao ngủ được. Tôi đã từng ngủ ở giữa rừng Trường Sơn với những trận mưa dầm dề, đã từng chịu đựng biết bao nhiêu cơn mưa dữ dằn ở phương Nam nhưng quả thực tôi chưa từng thấy những trận mưa nào chát chúa như ở đất này. Những hạt mưa to dày nắm tay ném choang choang xuống mái tôn. Vợ thu tấm chăn mỏng tôi ngồi co người vào một góc. ở phòng bên chột có tiếng kẹt cửa. Vậy là Bàng lại ra công trường. Tôi vợ mặc áo quần, quờ tay xuống gầm giường lấy đôi ủng đi vào rồi đẩy cửa liếp bước ra ngoài. Chiếc xe “lăng cua ro” chở Bàng ra công trường đã nổ máy, pha đèn rực sáng chiếu xiên qua bức màn mưa dày đặc lấp lánh với những hạt mưa rơi tới tấp, xiên xiên, chói sáng đến loá mắt. Bàng đã ngồi gọn trong xe, gương mặt suy tư, lăm lăm. Tôi kéo vợ cánh cửa bước vào xe. ở với Bàng cả tuần nay, tôi biết tính anh. Anh ra công trường thường chẳng có giờ giấc gì cả. Thoát ra, thoát về, thoát ẩn thoát hiện. Lúc ở xí nghiệp này, khi ở xí nghiệp kia. Mấy anh giám đốc xí nghiệp, muốn đối phó với anh cũng khó. Bàng là uỷ viên Hội đồng quản trị, phái viên đặc biệt của chủ tịch Hội đồng quản trị trên Tổng công ty hạ phóng đi đốc thúc tiến độ của công trường để giữa mùa mưa này có thể phát động tổ máy một... Nghe nói, trước Bàng, Phó tổng giám đốc Phú đã vào đốc thúc. Được vài tuần, công việc bùng nhùng quá, anh phát ớn lại trở ra để đích thân Tổng giám đốc, uỷ viên Hội đồng quản trị vào thay. Nhưng được đúng mười ba ngày thì Tổng giám đốc Lê có điện trở về Tổng công ty và Bàng vào thay thế.

Lần đầu tiên được ngồi dự nghe Bàng giao ban công trường, tôi cứ ngỡ ngàng trước sự chỉ huy của anh.

Bàng hỏi:

- Giám đốc xí nghiệp san nền có đây không?
- Báo cáo có. - Một người có gương mặt trắng trẻo, cặp kính cận lòi ra như đít chai ngồi tít phía cuối bàn nhanh nhẩu đáp.
- Hăm bốn giờ qua, xí nghiệp ông có bao nhiêu người tham gia lao

động.

- Báo cáo, hai bốn giờ qua chúng tôi đã san, sửa xong mặt bằng...

Bảng cắt ngang:

- Tôi có hỏi ông làm việc gì đâu? Tôi hỏi ông số người có mặt ở công trường cơ mà?

Anh giám đốc đeo kính cận, lúng túng:

- Báo cáo... Ca một xí nghiệp chúng tôi làm... ca hai làm...

Bảng lại cắt ngang:

- Tôi có hỏi anh làm cái gì đâu? Tôi hỏi ca một, ca hai, ca ba mỗi ca có bao nhiêu người cơ mà?

Dường như đã tự mình trấn tĩnh, tự mình vịn gậy cốt cho mình, anh giám đốc đeo kính cận báo cáo rành rẽ:

- Báo cáo, ca một có... ca hai có... ca ba... có...

Bảng xoè bàn tay phải lên trước mặt:

- Số người của ông là số ma rồi. Ông thuê thêm người ư? Cả xí nghiệp của ông chỉ có bấy nhiêu người từ giám đốc đến cấp dưỡng, bảo vệ mà tổng số người của ba ca lên đến bấy nhiêu ư? Ông làm giám đốc cái kiểu gì mà số người của xí nghiệp mình lao động trên công trường không nắm được, thành quả lao động của công nhân, ông không biết. Ông có cần ghi lại, tôi đọc cho.

- Báo cáo...

- Thôi thôi, đừng cáo cáo mèo mèo nữa. Nào, ông Hải, xí nghiệp thanh giảm!

Hải đứng bật dậy như bị điện giật. Đó là một chàng trai to khoẻ, vạm vỡ, nước da bánh mật, tóc rẽ tre, húi cua, tua tủa như hoa gáo. Rút kinh nghiệm của giám đốc xí nghiệp san nền, Hải đồng dạc, nói:

- Tổng số người ba ca trên công trường của chúng tôi có... Ca một là... ca hai là... ca ba là...

Bảng hỏi: - Mấy con ốc trên cầu đập ông đã cho người cạo rỉ và sơn lại chưa? Lại còn mấy đoạn nối tiếp nhau nữa. Cạo rỉ sơn phết và đổ bê tông chưa?

Hải áp ứng.

Bảng xẵng giọng:

- Các anh làm cái gì mà mấy cái việc vặt vẩn bỏ trễ. Các anh định phá hoại công trình của Nhà nước à? Tôi nhắc các anh lần này là lần thứ bao nhiêu rồi. Anh có định làm giám đốc xí nghiệp nữa không?

Tính Bảng thẳng thắn, quyết liệt đến sở sàng nghe cứ như tiếng súng lục nổ chát chúa trong tai. Nhưng để bù lại nơi nào có mặt Bảng trực tiếp điều hành và giải quyết mọi vướng mắc thì ai cũng phải thừa nhận là nơi ấy chạy việc. Tiến độ xây dựng công trường mỗi ngày mỗi khác.

Cấp dưới vừa sợ Bằng nhưng cũng rất phục Bằng. Bằng đã nói là không thể cãi. Bởi Bằng vừa giỏi chuyên môn vừa có thực quyền lại sâu sát, cụ thể. Anh là tướng ngoài mặt trận, có thể tiền trăm hậu tấu, có lúc không nghe lệnh của vua. Do vậy, đám giám đốc các xí nghiệp của Tổng công ty, nghe tiếng Bằng đến kiểm tra là sợ vãi... linh hồn.

Cái hôm chúng tôi đang thâm nhập thực tế ở xí nghiệp khoan, đào hầm ngầm đèo N. Giám đốc là một kĩ sư trẻ, tuổi mới ngoài tam thập. Lại rất hào hoa, yêu thơ và say thơ như nghiền cơm đen, bột trắng. Hễ mở miệng là thế nào cũng đọc thơ, đọc ca dao vận vào công việc. Anh bảo nói thế để anh em công nhân dễ nghe, dễ nhớ. Thông. Tên anh giám đốc, và đệm Thanh. Anh bảo hôm nay nhà thơ xí nghiệp khoan đào xin đọc biểu các anh một số bài thơ do chính Thông sáng tác. Anh đọc tràn lan hết bài này sang bài khác. Thơ anh chưa thật hay, đôi câu còn sỏi sạn nhưng chân thực bốc lửa lắm. Cứ hùng hực như máy khoan, máy đào đang hoạt động. Được chúng tôi cổ vũ khen ngợi và trích ra những câu hay, nhận xét những bài hay anh càng bay, càng bốc. Theo kế hoạch chiều hôm ấy, chúng tôi phải khởi hành tiếp tục cuộc hành trình dọc đường Hồ Chí Minh vào đoạn miền Đông Nam Bộ. Nhưng Thông cứ níu kéo giữ chúng tôi ở lại thêm một đêm nữa để đến tối anh sẽ tổ chức buổi giao lưu giữa đoàn nhà văn Trung ương, như lời Thông nói, với cán bộ công nhân toàn xí nghiệp. Chúng ta sẽ vừa tùng xẻo thịt bê thui vừa uống rượu ngâm chân gấu, tắc kè, cá ngựa... vừa hát những bài ca yêu thích vừa đọc thơ. Khởi nói, mấy bạn nhà thơ trong đoàn chúng tôi vui tới mức nào. Chả có gì sướng bằng được tự mình đọc những bài thơ do chính mình vừa sáng tác trước bè bạn, trước đám đông. ấy là đặc tính của nhà thơ. Cho nên các vị nhận lời với Thanh Thông luôn. Giữa lúc đó, tiếng chuông máy di động của Thanh Thông rung nhẹ. Anh xin lỗi chúng tôi giây lát. Chợt gương mặt rất thanh tú của Thông cứ đại đi và tái dần tái dần với những lời như cái máy lặp đi lặp lại: Vàng ạ, vàng ạ, vàng ạ...

Thanh Thông vừa tắt máy, bỏ vào chiếc bao da đeo kè kè bên mạng sườn. Thời thập kỷ sáu mươi của thế kỉ trước, thế kỉ XX, người ta có cái mốt là đeo xà cọt súng ngắn bên hông. Những người có quyền chức trong quân đội mới được đeo xà cọt, súng ngắn. Mùa đông thì diện áo bốn túi và giày đen. Ai nhìn chả nể, chả sợ. Còn thời nay, thời đầu thế kỉ XXI thì cái mốt của các nhà doanh nghiệp trẻ, các nhà báo là đeo máy điện thoại di động kè kè ở bên sườn. Đây là chưa kể nhiều anh còn có cả một chùm chìa khoá hàng chục chiếc, đeo vào sợi dây xích xích mạ bạc, mạ i nóc sáng loáng, móc vào đĩa quần. Dẫu thông minh, hào hiệp, Thanh Thông cũng không thể nào thoát khỏi cái bệnh

một thời đại ấy.

Thông bảo:

- Em xin lỗi các ông anh. Các ông anh phải đi ngay bây giờ thôi. Còn em vừa có điện gọi em đi họp gấp. Mong các ông anh thông cảm. Máy anh bạn nhà thơ tỏ ra cụt hứng.

Họ sống sờ và có phần kém vui. Biết làm thế nào trước một ông giám đốc vừa là nhà doanh nghiệp, kĩ sư cầu đường kiêm nhà thơ. Chẳng rõ anh đi họp thật hay đi họp giả. Hay có việc gì cần. Hay do cú điện thoại khiến anh ta hết cả thi hứng vân vân và vân vân. Có biết bao nhiêu lý do khiến anh ta đùn đẩy chúng tôi đi.

Xe của chúng tôi vừa ra đến đường một thì gặp xe của Bằng rẽ vào. Một nhà văn trong đoàn chúng tôi vốn xuất thân từ công trường, lại ở cùng công ty với Bằng lâu năm nên nhận ra Bằng ngay. Cả hai bên đều dừng xe. Họ xuống bắt tay nhau và hỏi han nhau vài ba câu chuyện. Trở về xe mình, anh bạn nhà văn bảo, cú điện thoại thẳng Thông nghe vừa rồi là của thằng Bằng đấy. Nó có tật gần đến nơi mới gọi nên thằng Thông sợ. Này, mấy cái thằng giám đốc xí nghiệp nó sợ thằng Bằng như sợ cọp. Do vậy nó mới dồn chúng ta đi luôn. Đi ngay tức khắc.

Xe ô tô đã nổ máy. Bằng đã ngồi lặng phắc trên xe. ánh đèn pha quét loang loáng xuyên qua bức màn mưa dày đặc, lấp lánh tựa tuyết rơi. Tôi vội giơ tay xin Bằng chờ cho giây lát. Bằng quả là vị tư lệnh tối cao của công trường. Anh chẳng chỉ tay năm ngón. Chẳng nói chung chung. Việc gì cũng phải nhìn thấy, sờ thấy hai năm rõ mười. Anh ngủ, anh thức không ai hay. Anh ra kiểm tra công trường không có giờ giấc. Chiếc xe “lăng-cua-ro” chở anh ra công trường đốc chiến luôn luôn đậu túc trực trước cửa phòng anh. Người lái cũng ngủ luôn trên xe. Ở sát phòng anh được vài ngày, tôi chợt phát hiện ra “qui luật” của anh. Bất kể lúc nào, hễ nghe tiếng kẹt cửa phòng anh là tôi chồm dậy và tỉnh như sáo. Tôi muốn bám sát anh, bám sát công trường thủy điện để có thể viết được cái gì đó về những con người của hôm nay. Mưa mỗi lúc thêm mau hạt. Chứ không còn to hạt tựa nắm tay, cục đá lúc đầu trận. Những hạt nhỏ óng ánh như bức màn mỏng manh thủy tinh. Xe Bằng dừng lại trước một tốp công nhân đang chuyển những xô xi măng để hàn khẩu dưới chân đập. Bằng quăng cho tôi chiếc ô rồi đẩy cửa nhảy xuống đường. Anh giơ tay, lăm nhăm đếm từng người. Suốt mấy tiếng ca ba, họ dầm chân dưới nước, dầm người trong mưa, ai nấy đều rét run lên. Mưa to quá, nước ướt sũng bao tay họ phải tháo ra, khiến da tay bọt bọt, tím đen héo quắt, nhăn nheo như xơ mướp.

Từ lúc lên xe, Bằng vẫn im lặng, đột ngột, anh hỏi:

- Nhà vẫn thấy anh chị em công nhân vất vả không?
- Vất quá! Nhưng cũng tuyệt vời quá.
- Ta thưởng cho các cháu mớ rau muống, động viên chúng nó một tý nhỉ?
- Tùy ở anh chứ!
- Nhưng nhà vẫn có thấy họ đáng được thưởng không?
- Rất xứng đáng nữa là khác.

Bảng quay lại phía sau:

- Này ông ái, ông ghi tên các cháu làm ca ba này lại cho tôi nhé. Không được ghi thừa. Không được bỏ sót.

ái xuýt xoa:

- Vâng ạ. Vâng ạ.

Bất giờ tôi mới để ý đến ái. Một người bé nhỏ, nét mặt buồn buồn, mái tóc đã điểm bạc, đứng co ro, khép nép sau lưng Bảng. Bảng đồng dục tuyên bố:

- Thay mặt Hội đồng quản trị, tôi nhiệt liệt biểu dương tinh thần lao động với trách nhiệm cao của các đồng chí và quyết định thưởng mỗi đồng chí ba trăm ngàn. Gọi có chút quà của Tổng công ty cho các đồng chí mua thêm mớ rau muống. Đồng chí phụ trách lập danh sách gửi lên Tổng công ty ngay sau khi giờ làm ca kết thúc.

Mười mấy con người được khen thưởng sung sướng đến sửng người. Mấy giây sau, họ mới đặt xô xi măng xuống vàalet bẹt vổ tay trong mưa. Khi đó, Bảng đã sang bộ phận đổ nền. Anh hét toáng lên:

- Cậu nào chỉ huy ở đây?

Một anh chàng chừng ba mươi tuổi, da trắng bột, chẳng có vẻ trai tráng công trường đứng tránh mưa ở đâu đó chạy ra, lập bập:

- Báo cáo thủ trưởng, em... em ạ!

Cặp mắt sắc lạnh, Bảng ném cái nhìn vào cậu ta, hỏi:

- Cậu học trường nào?
- Báo cáo Đại học Xây dựng ạ.
- Khoa nào?
- Khoa Xây dựng ạ.

- Họ dạy cậu san nền như thế này à?

- Em... Em...

- Nửa giờ đồng hồ nữa xi măng đông cứng lại, có còn là nền không?

Hay thành mặt sông, mặt sóng. Ông ái đâu? Ghi lại. Chỉ huy cái kiểu như cậu này là thiếu tinh thần trách nhiệm. Là phải phạt. Phạt cho nó nhớ. Còn tất cả anh chị em công nhân, mưa gió thế này mà vẫn lao động tích cực đảm bảo tiến độ thi công, thưởng mỗi người hai trăm ngàn. Anh nhớ ghi tên từng người. Để sót, anh phải bù tiền túi của anh

vào đây.

Nói chưa dứt lời, Bảng đã biến đi. Hết chỗ này đến chỗ kia. Anh kiểm tra chất lượng, kĩ thuật, mỹ thuật thi công thật chặt chẽ. Thường phạt nghiêm minh. Lát sau chúng tôi đã đứng trên đỉnh đập. Bảng bấm đèn pin xem mức nước. Mười lăm mét rưỡi. Vừa chạm đến vạch đỏ. Vạch cho phép mức nước tối đa trên thượng nguồn. Bảng hỏi:

- Ông ái này, ông lấy xe đi đốc thúc các xí nghiệp phía hạ nguồn một lần nữa đi. Nói với họ rằng, máy móc chuyển trước, vật dụng chuyển sau. Một giờ nữa là tôi mở cửa cống nhé.

Một lúc chờ ái quay trở lại, Bảng và tôi đứng nép vào thành cầu để tránh mưa nhưng cả hai đều đã bị ướt như chuột lột. Bảng và tôi đều đã ở tuổi ngót lục tuần. Cái tuổi về hưu, cái tuổi lục thập nhi nhĩ thuận. Nước mưa thấm vào người mới một lát đã rét run người. Hai hàm răng đập vào nhau lập cập. Bảng bảo:

- Những lúc thế này, tôi lại thấy thèm một hơi thuốc lá.

- Sao anh không hút?

- Tôi bỏ lâu rồi. Từ hồi mới ra trường về tham gia xây dựng nhà máy thủy điện Thác Bà, Yên Bái kia. Bỏ là phải bỏ luôn. Vậy mà trong người vẫn hàng trăm thứ bệnh. Phải kiêng khem đủ thứ. Nhiều khi tôi cứ tự hỏi sao mình cứ tự đầy mình mãi như thế này nhỉ. Tôi mệt mỏi quá rồi. Tổng công ty thiếu gì người mà cứ chỗ nào khó khăn, trì trệ là y như rằng vị chủ tịch hội đồng quản trị chỉ đích danh mình phải đi. Tôi đã qua ba đời chủ tịch Hội đồng quản trị rồi ông ạ. Đã qua xây dựng nhiều con đập lớn. Từ anh kỹ sư xây dựng mới tò te bò dần bò dần từng thang bậc. Chả một thang bậc nào được bỏ qua. Từ tổ trưởng, đội trưởng đến giám đốc công ty... Tôi phải cái tật xấu là không cần lấy một lá phiếu của ai. Tôi cũng chả cần biến mình thành hòm phiếu đi động to tổ bố nên tôi cứ thẳng băng tôi làm. Tôi không sợ mất lòng ai. Cái cốt lõi là phải được việc. Được việc, ông ạ. Muốn được việc thì phải giỏi chuyên môn. Là anh chỉ huy không chỉ giỏi một nghề. Mà phải giỏi nhiều nghề. Nói đâu trúng đó, cấp dưới họ mới nể mới sợ. Nhiều đêm mất ngủ, tôi trăn đi trở lại cật vấn tôi. Tại sao chỗ nào khó, chỗ nào rồi mình cứ phải xông vào nhỉ? Và chỉ có xông vào gỡ rối, gỡ khó, mình mới cảm thấy hứng thú, mới cảm thấy hết sự sáng tạo trong công việc. Tại sao tôi lại không dịu dàng, nhẹ nhàng với cấp dưới được nhỉ? Biết bao nhiêu thứ tại sao. Nhưng rồi tôi vẫn chứng nào tật ấy. Ông chơi với ông Văn chưa? Mới độ dăm năm thôi à? Còn tôi, tôi học cùng với Văn suốt năm năm đại học lại về ở với nhau từ thời xây dựng đập Thác Bà cho đến hôm nay. Vậy mà vừa rồi tôi vẫn phải nể hấn đấy. Hấn là phó giám đốc thi công công trường. Trong lúc công

trường đang nước sôi lửa bỏng, đang từng giờ từng phút chạy thi với cơn lũ với mùa mưa thì hấn đốc chúng đòi đi phép. Tôi hỏi:

- Có việc gì cần kíp không?

Hấn bảo:

- Thăm cháu ngoại mới sinh. Đó là đứa cháu đầu tiên của hấn. Rồi hấn cao hứng đọc cho tôi nghe bài thơ hấn tặng cháu ngoại. Hấn khoe bài thơ đã được đăng ở tờ báo địa phương có đóng khung cẩn thận.

Thế là tôi tức đến rức ruột ông ạ. Tôi hỏi:

- Lúc này việc công trường quan trọng hơn, hay cháu ngoại quan trọng hơn? Công trường không làm khẩn trương, lũ rừng nó trút xuống là chết cả lũ. Máy chực tở của Nhà nước đổ vào chứ có phải vỏ sò vỏ hến đâu. Còn cháu ngoại ông, ông có về chậm ít ngày, nó có biến thành cháu ông Tây, ông Tàu đâu mà lo. Mà phải về ngay ngày mai. Còn một vài tháng nữa, khi công trình của chúng ta, công việc đã hòm hòm, ông mới về được mà nó vẫn cứ là cháu ngoại của ông thì từ từ cái đấy. Nay tôi nói cho ông biết nhé, ông là phó giám đốc thi công, ông chả chịu nghĩ làm thế nào để thi công nhanh mà lúc nào cũng thơ với thẩn. Cháu nội với cháu ngoại. Mà thơ của ông có ra thơ. Thơ như b. Hấn tím mặt lại. Hấn giận tôi. Hấn chửi tôi là cái thằng tù. Bởi tôi đã có ngót ba năm ngồi bóc lịch trong trại giam. Khi ấy tôi là giám đốc một xí nghiệp có trên năm trăm chiếc xe vận tải. Tôi quản lý tòi. Tôi chủ quan. Tôi đã dễ thất thoát phụ tùng xe máy. Để xe đổ, xe đâm nhau. Gây chết người. Thế nên phải ngồi ba năm ngẫm nghĩ sự đời, đủ rút kinh nghiệm. Tôi chả có gì phải ân hận. Thành Văn - hấn tức lên, hấn chửi tôi cũng đáng. Kể tôi cũng hơi quá. Hơi sổ với hấn. Nhưng vì cứ nghĩ đến tiến độ thi công công trình là ruột tôi lại sôi lên. Ăn không thể ngon. Ngủ không đầy giấc. Mấy hôm nay, đêm nào ông cũng lục xục theo tôi ra công trường, hấn ông đã thông cảm với tôi.

Tôi nói, tôi rất khâm phục Bằng. Bằng mới thực sự là mẫu người của hôm nay.

Một lát sau tôi nói thêm:

- Trên đời này thiếu gì kẻ lĩnh lương, ăn thóc nhà Chu. Nhưng hấn lại chẳng chịu vun gốc, đắp nắm rào rậu cho cây của nhà Chu.

Bằng nói:

- Bữa cơm tối hôm qua ông có trách tôi không?

- Trách cái gì mới được chứ. Ông nói đúng quá. Nhưng không nói vào bữa ăn vẫn hay hơn.

- Nhưng lúc ấy tôi mới chợt nghĩ ra.

Bữa ấy, tất cả giám đốc và phó giám đốc vừa ngồi vào mâm. Thế là Bằng nhắc việc. Nhắc một thôi một hỏi.

Văn. Lại vẫn là Văn. Người bạn của Bằng mấy chục năm nay. Văn bảo:

- Giờ đánh còn tránh miếng ăn. Ông để chúng tôi ăn xong đã, bữa ăn nào ông cũng lèm bèm, ai chịu nổi.

Bằng giận dữ:

- Từ ngày mai ông ái chia riêng cho tôi một suất nhé. Tôi là mỗ làng của cái công trình này. Còn các ông muốn ăn ngon, các ông phải làm tốt. Nay ông ái, ông có đi ăn ở Hà Nội lần nào không?

- Dạ có.

- Nhiều không.

- Cũng nhiều nhiều.

- Có bữa nào ăn canh cua nấu rau rút, cà pháo không?

- Nhiều ạ

Bằng chỉ bát cà ghém, xắt ba xắt tư, lỏng lỏng, thâm sệt, hỏi:

- ở Hà Nội người ta muối cà thế này à?

- Dạ, không.

- Vậy người ta muối thế nào? Ông là hành chính. Là người làm dâu trăm họ. Đi đâu ăn miếng ngon miếng lành là phải để ý, phải học người ta rồi về hướng dẫn cho anh chị em cấp dưỡng làm. Ông có cần đi Hà Nội học họ muối dưa cà không? Ngày mai tôi bảo đi mua vé máy bay cho ông.

ái sợ sệt áp úng.

- Lại cả chén rượu này nữa. Rượu chuối hột gì mà trong như mắt ma.

Có mười mấy nghìn một cân chuối hột khô mà không mua được à?

Bằng như vậy đấy. Thoạt đầu, tôi chỉ định viết cái ưu của Bằng còn cái nhược cho qua nhưng nghĩ lại thấy chưa toàn diện...

... ái đã từ hạ nguồn trở lại. Bằng phát lệnh mở cửa cốt. Anh kĩ sư mặt trắng như thoa phấn, phát tay chỉ huy. Bằng kêu toáng lên:

- Dừng lại. Dừng lại. Đóng cửa cống vào... - Bằng chỉ vào anh kĩ sư trẻ, hỏi: - Cậu học ở trường nào?

- Trường đại học Thủy lợi ạ.

- Khoa gì?

- Khoa Thủy lực ạ.

- Họ dạy cậu mở cửa cống kiểu ấy à? Cậu định phá hoại tài sản Nhà nước à? Con nước đang cường, cậu phải mở cống giữa, mở từ từ chứ. Sao cậu lại cho mở cửa bên. Mở rõ to. Cậu định cho nước thúc vỡ thành ta luy, vỡ chân đập hay sao?

Lúc ra về, Bằng than:

- Ông thấy đó. Mình đứng ngay đấy mà nó còn làm liều, làm ẩu. Mình lại ngồi bóc lịch với nó là cái chắc. Khi họp hành, họ lớn tiếng phê bình

cấp trên thiếu tin cậy anh em. Tin cậy kiểu ấy có mà chết mất ngáp.

Tôi đi với Bằng đã cả tuần. Gương mặt anh lúc nào cũng lạnh tanh, khó đăm đăm. Duy có cặp mắt là sắc sảo, linh động đến bất ngờ.

Chưa lần nào Bằng vui chuyện cười mở như lúc này. Tôi liền hỏi:

- Cái hôm ông rẽ vào chỗ thằng Thông bàn gì mà nó sợ thế? Nó đang níu kéo chúng tôi ở lại thêm một đêm nữa để giao lưu văn hoá. Vậy mà nhận được điện của ông nó tái đại mặt mày rồi dồn chúng tôi đi hết. Nó nói thác là bận đi họp.

Bằng cười sảng sặc. Lần đầu tiên tôi thấy Bằng vui. Bằng cười to, cười giòn đến thế. Bằng bảo:

- Nó sợ bóng sợ vía tôi thôi. Tôi có làm gì đâu. Ngược lại tôi còn quyết cho nó một việc quan trọng nữa là khác.

- Việc gì đấy? Ông có thể tiết lộ được không?

Bằng cười nửa miệng:

- Chẳng có gì phải giấu anh cả. Nó muốn nấn lại cái cửa hầm phía nam một chút.

Tôi vỗ đùi nói:

- Cái việc ấy tôi có nghe. Mấy hôm ấy, chúng nó trần trở lắm đấy.

- Ông nghe thế nào?

- Bọn thằng Thông bảo, sáu đứa chúng nó đi trinh sát, cắm cọc chuẩn bị dọn đường để mở cửa hầm ở phía nam. Buổi trưa mệt quá, mỗi thằng rúc vào một bụi cây, nằm ngủ. Chợt mơ mơ màng màng, thấy một bà tiên, xiêm y trắng muốt nhưng không nhìn rõ mặt. Bà tiên bảo:

“- Ta là chủ ở vùng này. Các con đừng phá miếu, phá đền của ta, ta sẽ phù hộ cho các con ăn nên làm ra. An khang thịnh vượng.”

Giật mình tỉnh dậy mới biết mình mê. Đứa nọ hỏi đứa kia. Hoá ra cả sáu đứa đều nhìn thấy hình dáng bà, nghe rõ ràng tiếng bà dặn dò.

Bọn nó còn đang nửa tin nửa ngờ, chợt có một bà người địa phương, ánh chừng ngoại năm mươi tuổi, người cao dong dong, nước da cháy nắng, đội nón sùm sụp, tay xách chiếc làn nhựa đỏ, trong làn thấy có nải chuối ngự, vàng hương, đĩa xôi nếp trắng và con gà dồ đã luộc chín. Bọn nó đánh mắt cho nhau bám theo gót chân bà. Chừng dăm chục mét vòng vèo, len lỏi giữa những bụi cây cao lúp súp tới ngang đầu thì bà già rẽ vào cái miếu nhỏ nằm khuất lấp dưới những lùm cây. Cả lũ giật mình, lạnh cột xương sống, tin rằng đất này có chủ thật.

Bằng bảo:

- Tôi chả mê tín mê tiếu gì đâu. Anh em nó mơ thấy bà chúa, bà tiên chứ mình có mơ đâu mà biết thật hay hư. Nhưng trước hết, phải làm yên lòng cán bộ, kĩ sư, công nhân toàn công trường cái đã. Tôi xin nhắc lại là phải làm yên lòng, yên lòng những người đang ngày đêm

lao động khoan núi mở đường ngầm ông ạ. Tôi hỏi: Các cậu đã có phương án nấn cửa phía nam chưa? Cậu Thông thưa: Báo cáo rồi ạ. Nhưng...” Hấn lúng búng ngập ngừng như ngậm hạt thị. Tôi bảo “Nhưng, nhưng cái gì cứ nói xem nào”. Hấn nói: “Phải tốn thêm bốn tỷ ạ”. Tôi nói: “Thế thì có gì phải lo. Cứ làm đi. Để làm yên lòng mọi người trên công trường này thì bốn tỷ chứ mười tỷ cũng phải làm. Mọi người có yên tâm, thì mới hăng say lao động, phát huy sáng kiến. Họ sẽ làm lợi cho công ty hàng chục tỉ đồng hoặc hơn nữa là đằng khác. Cứ làm đi. Quyết không để mọi người lúc nào cũng thấp thỏm lo sợ. Tư tưởng chềnh mảng, lòng dạ thấp thỏm, không may để xảy ra tai nạn chết người thì bao nhiêu tỉ đồng mới bù đắp được! Còn nữa, cậu cử người ra thị xã mua một lá cờ ngũ sắc thật to, thật đẹp và quét vôi lại miếu, sắm thêm đồ tế tự, sửa một cái lễ cho thịnh soạn, dâng lên. Chưa thấy thần phật, bà tiên, bà chúa ở đâu. Nhưng trước hết, yên lòng anh chị em trên công trường cái đã. - Ngừng một lát, Bằng nói thêm - Làm ăn kinh tế bây giờ khó lắm. Trù trừ do dự một chút là lỡ thời cơ. Là mất ăn. Là đói cả lũ. Do đó, gặp thời cơ là phải quyết ngay ông ạ!

(Báo Văn nghệ)